

HERKÜL MİLLAS
26 Mayıs 2015
ZAMAN GAZETESİ

Seçim günü yaklaştıkça uzun zamandır aklıma takılan soru öne çıkıyor. Tartışma ve siyaset yapma düzeyi neden bu denli bayağılaştı? Geçmişte de seçim dönemlerinde aşırılık, yalan, iftira ve palavra bir dereceye kadar hep var olmuştu. Ama şimdi yaşadıklarımız farklı. Tansiyon çok yüksek. Söylenenler çok ürkütücü. Neden acaba?

Seçimlerde oy hırsızlığı olacak söylemi ve trafolu/kedili “espriler” çok rahatsız edici. Bu konuda bir kuşkunun bile olması rejimi sarsar. Siyasi partilerin, parlamentonun, kısacası devletin ve ülkenin birliği seçimlerin sağladığı meşruiyet üzerinde kurulmuştur. Bu alanın şaibeli olması, seçim sonrasında kaos yaratabilir. Bu alanda en ufak bir şüphenin bulunmaması için ilgili mercilerin, olağanın da dışında önlem alması gerekir. Olağanın dışında önlem gereklidir, çünkü oy hırsızlığı söylemi olağanın dışında yeni bir anlayıştır. Sıradan yatıştırmalar yeterli görülüyor. Aşırı da olsa muhalefetin dürüst seçim önlemleriyle ilgili istekleri titizlikle yerine getirilmediğinde büyük huzursuzluklar yaratabilir.

Kefenli ve idamlı söylem de çok aşırı. Savaş değil, seçim yaşıyoruz. Neden ölümden söz ediliyor? Öldürüleceksek, atik davranıp önce bizim “ötekileri” öldürmemiz gerekmez mi? Seçimden bu tür bir mücadele mi anlaşılıyor? Sorularım tabii ki retorik sorular: yani demek istediğim, birilerinin seçimleri bir ölüm-kalım olayı olarak yaşadıklarıdır. Böyle bir algı varsa oy hırsızlığı basit ve öldürmelere kıyasla sıradan bir önlem de sayılmayacak mı?

Hukuk bağımsız olmadığına göre...

Bu sorunlar sapık bir siyasi anlayışın varlığından kaynaklanıyor. Ama yaşadıklarımızın bir de ahlakî yanı var. Savaş alanı ilan edilen seçimler, ahlakî frenleri de yok etmiş gibi. Kaset var iftirası ve şantajı, mahkeme kararı beklenmeden, hatta insanların ifadesi bile alınmadan suçlu ilan edilmeleri, basına kısıtlamalar getirilme girişimleri, yalanların sıradanlaşması ve pek çok “aydını” artık rahatsız etmiyor olması, “yok etme” tehditleri gibi olaylar “yanlış” veya “hukuk hatası” olmanın artık çok ötesindedir. İnsanların hain ve dış mihrakların maşası ilan edilmeleri de çok kolaylaştı ve yaygınlaştı.

Bu yaşadıklarımızın yeni olan yanı, siyasi olan seçim sonuçlarının hukuki olan gelişmelerle iç içe ele alınmasıdır. Muhalefetten “yargılanacaksınız” görüşünü duyuyoruz. Bunun cevabı “biz yargılanamayız” veya “yargılatmayız” biçiminde oluyor. Yani bağımsız ve tarafsız olması gereken adalet mekanizması seçim ve oy olayına dönüştürülmüş gibidir. Erkler ayrılığı yara alınca olacağı da buydu. Yargıyla ilgili her girişim, siyasi ve hele siyasi komplo olarak algılanınca siyasetle adaleti bir birinden ayıramaz oluyoruz. Siyasi gerilimin asıl nedeni bu olsa gerek. Oy kullanırken yönetici seçmiyor; oylarımızla hakim gibi birilerini suçlu veya suçsuz ilan ediyoruz adeta.

Bu görüş dolaylı olarak ama açıkça dile getirildi: Hukuk bağımsız olmadığına göre, değerlerimiz ve yargılarımız siyasi olmalıdır, dendi. Çok özel durumlar yaşıyormuşuz; dolayısıyla sandıktan çıkan “hepsini alıyor”: hem koltuğu hem de beraati veya mahkûmiyeti. Her durum oyla ölçüldüğünde, seçimlerin anlamı, işlevi ve değeri de bambaşka oluyor. Ölüm/kalım olayına dönüşmesi bundandır. Maalesef, bu alanda baştan yanlış bir rota çizildi. “Sandık” her şey olunca, referanslarımız da çok sıradanlaşmış oluyor. Dinî söylemin ve dinî sembollerin seçim kürsülerinde yer alması da her şeyin “siyasi” sayılmasından ve bütün öteki değer ve referanslarımızın –yasalar, din, ahlak, AB müktesebatı, anayasa gibi– sandığa endekslenmesindedir.

Söylenenlerin ötesinde, nutuk atma biçimi de iyice pespayeleşti. Çok öfkeli bir biçimde haykırarak “konuşanları” dinliyoruz. Oysa ellerinde mikrofon var. Normal konuşmalar anlaşılacaklar. Neden böyle amigo gibi bağırlar ve dinleyenleri bağırtırlar? Herhalde düşünen seçmen değil, coşan taraftar istedikleri için. Mantiğın yerine içgüdüler, duygular, fevri davranışlar öne çıkmış. Yeni bir ortamda seçime gidiyoruz. Anlamak ve izlemek hiç de kolay değil. Aklıma şu “legal görünümlü illegal örgütler” de takıldı. Eskiden örgütler iki türdü: legal ve illegal. Şimdi dört oldu; ve birini ötekenden ayırabilene aşkolsun! İlegal olanlar iki tür: illegal görünümlü ve legal görünümlü. Legal olanlar da iki türlü: legal görünümlü ve illegal görünümlü (örneğin anayasayı çiğneyip legal sayılanlar.) Bu kaosta seçimlere gidiyoruz.

Bu bayağılaşmanın toplumsal bir arka planı olsa gerek. Yukarıda siyasi aktörlerin referanslarından söz ederken kültürel faktörden söz etmedim. Her toplumda çoğunluğun örnek saydığı ve özendiği sembol kimseleri olur. Bu sembol kimseler kişiden kişiye ama döneme göre de değişir. Örneğin “Batı’da”, orta sınıflar aristokratlara; sonra işçi ve köylü sınıfları orta sınıfa özenmişlerdir. Ters görülmemiştir. Toplumların hızlı dönüşümler yaşadığı yıllarda bu alanda kırılmalar çokça yaşanır. Özellikle statü alanında “yukarılara” doğru hızlı toplumsal tırmanışlar yaşandığında –ve geleneksel değerler sarsıldığında- “örnekler” konusunda da belirsizlikler yaşanır.

Bundan elli yıl önce, örneğin, bilgili, kültürlü, dürüst, dindar veya güçlü ve kararlı kimselere saygı duyulurken ve insanlar çocuklarına bu tür insanları örnek diye gösterirken, hızlı zenginleşmenin yaşandığı yıllarda, işini beceren, köşeyi dönen, yasaları baypas ederek yükselene hayranlık duyuluyor olabilir. Bunu siyasilerin dile getirdikleri aidiyetlerinde de görüyoruz. Eskiden insanlar geleneksel olarak varlıklı, kültürlü, iyi eğitim almış burjuva ailelerin yaşadığı bir semte yakın görünmek isterlerken, günümüzde liderliklerini ilan edenlerin, nasıl yoksul ve dolayısıyla eğitimi sınırlı ailelerin yaşadığı bir semtten geldiklerini ilan ettiklerini görüyoruz. Tabii ki kimin nereden nereye geldiği ikincildir, ne olduğu önemlidir; ama yoksulluğun ve eğitimsizliğin ve bunların kaçınılmaz sonuçlarını taşıyan ortamın yüceleştirilmesi sorunludur. Çünkü şaibeli özelliklere değerler atfedilmektedir. Herhalde zorbalığın ve kabalığın yaygın olduğu bir çevreden gelmenin de erdem ve kıvanç kaynağı olarak gösterilmesi olumlu bir mesaj değildir. Bu tür “örnekler” yeni kuşaklar için yararlı olamaz.

Ahlakî değerler toplum kesimleri içinde zamanla, kimi durumlarda yüzyılların içinde ağır ağır oluşur. Yeni sınıfların ve grupların oluştuğu geçiş dönemlerinde ahlak alanında da bir belirsizlik dönemi yaşanır. Sanırım bu seçimler böyle bir döneme denk geldi. Hayırlısı!